

2009-06-24

Regeringen
Jordbruksdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Redovisning av regeringens uppdrag om åtgärder med anledning av vildsvinsförekomst

Inledning

Regeringen har under 2008, till Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Statens livsmedelsverk, med anledning av den starkt ökande vildsvinsstammen, lämnat särskilda uppdrag. Regeringen har tidigare lämnat uppdrag i fråga om förvaltning av vildsvin m.m. till Naturvårdsverket som redovisades till regeringen 2007-12-28.

Arbetet med detta uppdrag har skett mot bakgrund av tidigare uppdrag och yttranden till dessa uppdrag. Jordbruksverkets svar på detta uppdrag begränsas därför till de tre specifika deluppdrag som Jordbruksdepartementet angett, samt den kompletterande bakgrund som, utöver vad som angetts i tidigare yttranden, Jordbruksverket anser vara relevant.

Samråd

Synpunkter har vid möten inhämtas från:

- Svenska Jägareförbundet
- Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)
- Livsmedelsverket
- Nationella viltolycksrådet och polisen
- Naturvårdsverket
- Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)
- Sveriges Jordbruksarrendatorers förbund
- Sveriges Jordägareförbund
- Sveriges Yrkesjägarförening
- Viltskadecenter

Sammanfattning

En frilevande vildsvinsstam har i Sverige i modern tid funnits sedan 1976. År 1981 beslutade riksdagen att godta regeringens förslag om en försöksverksamhet med frilevande vildsvin i landet (prop. 1980/81:82, JoU 16, rskr. 174). Beslutet innebar att 50-100 vildsvin tills vidare skulle få finnas kvar i Stockholms län. Stammen skulle hållas under noggrann kontroll. I övriga landet skulle vildsvinen utrotas. Efter förslag i proposition 1986/87:58 om jaktlag, m.m. beslutade riksdagen 1998 bl.a. att vildsvin tillhör den svenska faunan och skulle få finnas i landet i begränsad omfattning.

Stammen ökar nu till synes snabbt och okontrollerat både till antal och i geografisk utbredning och det förutses allmänt att antalet djur kommer att fortsätta att öka kraftigt även under de närmaste åren. Sannolikt kommer samtidigt de skador som vildsvinen orsakar att öka i motsvarande omfattning eller högre. Verkningarna för samhället av vildsvinsstammen är emellertid dåligt belysta. Detta gäller såväl kostnaderna i form av skadeverkningar som fördelarna och intäkterna, t.ex. i form av jaktmöjligheter och köttvärde. Det kan dock befaras att nettovärdet i samhällets bemärkelse kommer att försämrans dramatiskt om inte den förutsedda ökningen av antalet vildsvin snarast begränsas.

Det finns uppgifter om att antalet vildsvin nu uppgår till 100 000 eller mer och att det är fullt möjligt att antalet om 5 år har ökat till 400 – 500 000. Liksom för allt annat vilt, eftersträvas att genom aktiv förvaltning åstadkomma en långsiktigt hållbar avkastning men också att minska skadorna. En god viltförvaltning innebär generellt att långsiktigt reglera ett givet bestånd till förutbestämd nivå och genom effektiva insatser minimera skadeverkningar och optimera eventuell avkastning av djurslaget ifråga. Det finns idag inte någon fastställd nationell strategi för vildsvinsförvaltning vilket gör att lokala och nationella särintressen i stor omfattning avgör mål och principer för förvaltningen och därmed också hur den praktiskt genomförs.

I dag finns det på många platser lokala vildsvinsbestånd som nått en nivå som av både lantbrukare och andra, uppfattas som oacceptabelt stor. Ytterligare beståndsökningar kan där försämra möjligheterna till en framtida god vildsvinsförvaltning. Det finns därför en uppenbar risk för att vi kan komma i en situation där skadeverkningarna för samhället är betydligt större än fördelarna eller intäkterna i olika bemärkelser.

Jordbruksverket anser att en god förvaltning av den svenska vildsvinsstammen ska grundläggas genom en nationell strategi där det anges vilka aktörer som tilldelas ett ansvar för genomförandet av strategin nationellt och på länsnivå samt ges generella riktlinjer angående beståndsstorlek, acceptabla skadenivåer, fodermedel, utfodring, skydds jakt och andra skyddsåtgärder mm. Den direkta förvaltningen av de lokala vildsvinsbestånden bör regleras genom länsbaserade förvaltningsplaner som är anpassade till lokala förhållanden och behov.

Jordbruksverket anser därför att regeringen snarast bör utarbeta en nationell strategi för förvaltningen av vildsvinsstammen.

Jordbruksverket anser att det, i avvaktan på en sådan nationell strategi, finns mycket goda skäl att begränsa vildsvinsstammen till högst nuvarande storlek. Den enda framkomliga vägen för att nå detta mål är genom intensiv jakt. Om arbetet med strategin och de efterföljande lokala förvaltningsplanerna skulle visa att ett större antal kan motiveras t.ex. mot bakgrund av ekologisk bärkraft, är det enkelt att ändra ambitionsnivån. Den omvända ordningen; att minska antalet efter att vildsvinen tillåtits att fritt fortsätta att öka under några år, kan komma att kräva så stora insatser från samhället och jägarkåren att detta bli betydligt besvärligare, eller kanske nära nog omöjligt.

Jordbruksverket anser vidare att det finns behov av att reglera utfodringen av vildsvin. Detta bör ske genom krav att all utfodring ska tillståndsprövas på länsnivå beträffande foderslag,

mängd, plats och tidpunkt. Intill dess att utfodringen av vildsvin reglerats bör all utfodring, med undantag för åtling med små mängder vegetabiliskt foder, begränsas.

Det finns för närvarande inte tillräckligt omfattande underlag för att kunna sammanställa de ekonomiska konsekvenserna av de skador som vildsvin orsakar, varken generellt eller specifikt inom den ekologiska grisproduktionen. Det är inte heller känt hur eller om skadefrekvensen förändrats över tiden. Jordbruksverket kan därför inte i annat än generella termer ange behovet och omfattningen av skadeförebyggande åtgärder eller vilka kostnader som detta kan medföra.

Jordbruksverket anser att den främsta åtgärden för att förhindra eller minska vildsvinsrelaterade skador är att generellt minska antalet vildsvin i kombination med att tillåta skydds jakt i särskilt utsatta områden. Andra åtgärder kan omfatta anpassade driftsrutiner tillsammans med fysiskt skydd mot intrång som olika former av stängsel, med eller utan el.

I övrigt anser Jordbruksverket att grunden för en god vildsvinsförvaltning är en ingående kännedom om stammens storlek, struktur och utveckling liksom om de praktiska och ekonomiska konsekvenser som förekomst av vildsvin medför för enskilda och näringsidkare. För att få denna kunskap krävs en förstärkning av forskningen inom aktuella områden vilket även påpekats och föreslagits i andra utredningar.

Jordbruksverket föreslår därför även följande åtgärder som en del i det fortsatta arbetet för att uppnå en god vildsvinsförvaltning:

- Inrättandet av ett nationellt förvaltningsråd för vildsvin med representanter från berörda myndigheter, intresseorganisationer och näringsgrenar.
- Fortlöpande inventering av vildsvinsstammen nationellt och på länsnivå.
- Fortlöpande inventering av skadetyper och omfattning inom berörda verksamhetsområden, som orsakas av vildsvin.
- Inventering av såväl de djurskyddsproblem som kan uppstå vid jakt på vildsvin med hundar som skador på både vildsvin och de hundar som används vid denna jakt.

Jordbruksverket vill dock framhålla att den nuvarande bristen på detaljerad kunskap inte får utgöra ett hinder för att vidta omedelbara åtgärder som på kort sikt kan hindra den fortsatta ökningen av vildsvinsstammen.

Bakgrund till Jordbruksverkets förslag

Historia

Vildsvin har tidigare funnits i Sverige men under medeltiden ökade jakten och man anser att den svenska stammen var fullständigt utrotad eller hade uppgått i tamsvinsbeståndet i slutet av 1700-talet. Senare har det gjorts flera försök av kronan att återinföra vildsvin för jakt i olika områden men dessa försök har avbrutits på grund av de olägenheter som vildsvinen orsakade.

Under 1976 rymde 6 vildsvin från ett hägn i Tullgarn i Sörmland. Djuren etablerade sig i området och började även reproducera sig och spridas. 1980 beslöt riksdagen att samtliga vildsvin skulle utrotas utom vid Tullgarn och på Mörkö varefter bestånden på dessa platser tilläts öka kraftigt.

1988 beslutade riksdagen efter förslag i proposition 1986/87:58 om jaktlag, m.m. att vildsvin tillhör den svenska faunan och skulle få finnas i landet i begränsad omfattning (JoU 1986/87:15, rskr. 1986/87:190). Det uttalades att vildsvinen, som har ett stort jaktligt värde, i kontrollerade former åter bör bli ett inslag i den svenska faunan. Allvarligare skada för jordbruket borde kunna motverkas genom ett starkt jakttryck på vildsvinsstammen. Det förutsattes att Naturvårdsverket och länsstyrelserna noga skulle följa utvecklingen av vildsvinsbestånden.

Spridning och beståndsökning

Vildsvinen har efter 1988 ökat starkt i antal och spridit sig till stora delar av Mellansverige och hela södra Sverige. Vildsvin finns nu allmänt söder om Dalälven med viss koncentration till de östra landsdelarna. Det totala antalet vildsvin är svårt att uppskatta eftersom de är nattaktiva och mycket skygga. Det har inte gjorts någon nationell inventering och det finns ingen skyldighet för jägare att rapportera antalet skjutna vildsvin. Uppskattningarna varierar men bl.a. Svenska Jägareförbundet anger att antalet kan överstiga 100 000. Det uppskattas att det under 2008 skjöts minst 40 000 vildsvin men stammen anges trots detta öka starkt. Beståndsuppskattningar som utgått från avskjutningen anger att stammen kan fördubblas på 2,7 år vilket kan innebära en fyrfaldig ökning av beståndet på drygt 5 år. De tätaste nuvarande bestånden i Sverige tros lokalt uppgå till 10 djur per 1 000 ha men uppges i andra länder kunna vara upp till 18 djur per 1 000 ha eller högre. Det finns således fortfarande en avsevärd potential för både geografisk spridning och numerär ökning av vildsvin i Sverige.

Beståndsökningen kan ske på tre sätt;

- geografiskt genom att utbredningsområdet expanderar i nordlig riktning
- regionalt genom utbredning till tidigare fria lokaler inom utbredningsområdet
- lokalt genom förtätning av existerande bestånd.

Beståndsökningen kommer sannolikt att gradvis avta när konkurrensen om föda och optimal miljö ökar men det kan på goda grunder antas att vildsvinsbestånden långt dessförinnan nått nivåer där skadorna upplevs som oacceptabla, om inte andra beståndsreglerande faktorer som ökad jakt, sjukdomar, parasiter etc. tillkommer.

Den nordliga utbredningsgränsen är troligen ännu inte nådd vilket visas av den pågående nordliga spridningen. Till detta bidrar sannolikt även den pågående klimatförändringen. För närvarande finns dock endast enstaka rapporter om vildsvinsförekomst norr om Dalälven och det antas att klimatet sätter en praktisk nordgräns eftersom vildsvinen har svårt att finna naturlig föda i djup snö och vid långvarig, djup tjäle.

Begränsning av bestånden

Ökningen av antal individer och fördelningen av dessa inom utbredningsområdet styrs av många samverkande faktorer som

- tillgång till optimal miljö
- tillgång till naturligt foder
- utfodring och åtling
- lokalklimat
- jakttryck
- rovdjurstryck
- sjukdomar och parasiter
- störningsfaktorer
- beståndssammansättning
- reproduktionspåverkan genom inkorsning med tamsvin
- förstärkning av bestånd genom utsättning

Eftersom det i Sverige inte längre finns några rovdjur inom nuvarande utbredningsområde som angriper vildsvin, är jakt tillsammans med tillgången på föda och optimal miljö de viktigaste beståndsreglerande faktorerna. På nuvarande beståndsnivå är sannolikt jakt den dominerande enskilda faktorn i områden med en etablerad vildsvinsstam.

Med dessa förutsättningar, kommer antalet vildsvin att stabiliseras först när avskjutningen motsvarar den årliga beståndsökningen. Eftersom det i stort saknas grundfakta om de svenska vildsvinsbestånden finns det för närvarande inga vetenskapligt dokumenterade analyser som anger vid vilken avskjutning och därmed vid vilken tidpunkt som denna balanspunkt kan inträffa. Det mesta tyder dock på att bestånden är fortsatt stadda i stark tillväxt och jämförelser med andra europeiska länder med frilevande vildsvin antyder att totalantalet vildsvin i Sverige kan komma att uppgå till 400 – 500 000 inom c:a 5 år.

Ett ökande bestånd medför att den årliga avskjutningen måste ökas i motsvarande grad för att stabilisera beståndet. Om bestånden ökar till 400 - 500 000 medför detta att det måste skjutas minst 160 - 200 000 vildsvin per år jämfört med dagens bestånd på c:a 100 000 och en avskjutning på c:a 40 000 under 2008. För att uppnå dessa resultat kommer det att krävas starkt ökade jaktliga insatser.

I avsikt att underlätta ett hållbart utnyttjande av denna viltresurs har regeringen den 11 december 2008 gett i uppdrag till Livsmedelsverket att överväga möjligheterna för jägare att försälja mindre mängder av vildsvin och kött av vildsvin utan krav på besiktning i vilthanteringsanläggning.

Det är därför avgörande att tillväxten av vildsvinsstammen stoppas eller kraftigt begränsas i avvaktan på att det tas fram en nationell strategi för den fortsatta förvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

Följderna av att det finns en frilevande vildsvinsstam i Sverige är komplexa och direkt relaterade till stammens geografiska utbredning och numerär. Detta har analyserats i andra

rapporter och anges därför endast som exempel och i punktform utan angivande av rangordning.

Positiva

- Jaktlig resurs
- Livsmedelsproduktion
- Inverkan på skadeinsekter inom jord- och skogsbruk
- Markbearbetning
- Naturvärde

Negativa

- Markskador
- Skogsskador
- Skador på gröda
- Påverkan på animalie- och växtproduktion, inklusive hybridisering
- Biotopförändring
- Trafikolyckor
- Störningar för rörligt friluftsliv
- Konkurrens om naturresurser som svamp och bär
- Risk för smittskyddet

Kostnaderna för de skador som orsakas av vildsvin är svåra att uppskatta då skadorna vanligen endast rapporteras när de nått en för den enskilde lantbrukaren oacceptabelt hög nivå. Detta kan variera beroende på hur länge vildsvin funnits i området och vilka rutiner som införts för att förebygga skador. Det anses allmänt att skador upp till en viss nivå till stor del kan undvikas genom förebyggande åtgärder. Det finns också rapporter att det, trots åtgärder, lokalt kan uppstå oacceptabla skador genom hög vildsvinsförekomst eller genom individer eller flockar som lär sig att kringgå skyddsåtgärderna.

Som ett exempel ökade antalet trafikolyckor där vildsvin var inblandade från 2007 till 2008 med ca 56 procent till 2 462 enligt Nationella Viltolycksrådet. Den direkta kostnaden beräknas av trafikförsäkringsbolagen till ca 91 miljoner kronor. Detta kan ställas i relation till köttvärdet på de 40 000 skjutna vildsvinen som kan beräknas till 24 - 48 miljoner kronor vid en genomsnittlig slaktvikt på 40 kg och ett marknadsvärde mellan 15 och 30 kronor per kilo beroende på försäljningskanal. Under de 5 första månaderna under 2009 inträffade 924 vildsvinsrelaterade trafikolyckor jämfört med 721 under motsvarande period under 2008 vilket är en ökning med 28 procent. Ca 50 procent av de vildsvinsrelaterade trafikolyckorna har dock tidigare inträffat under det 4:e kvartalet.

Flertalet av kollisionerna orsakar endast fordonsskador, men det finns även personskador rapporterade. Ännu har dock inga dödsolyckor rapporterats.

Smittskydd

Den frilevande vildsvinsstammen kan medföra risker för smittskyddet. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har på uppdrag av Jordbruksverket analyserat dessa risker och den kompletta rapporten redovisas som bilaga. I yttrandet påpekar SVA:

Baserat på den svenska sjukdomsövervakningen bedömer SVA nuvarande sjukdomsläge hos vildsvin i Sverige som gott. Vildsvinens betydelse för sjukdomar hos tamsvin, andra husdjur och annat vilt beror till stor del på möjligheterna till direkt eller indirekt kontakt mellan tamsvin och vildsvin samt mellan vildsvin och andra vilda arter, vilket innebär att möjligheterna för vildsvin att ta sig in till utegående grisar är central liksom i vilken utsträckning ”mötesplatser”, i praktiken utfodringsplatser, som kan dra till sig olika arter förekommer. I detta sammanhang vill SVA påpeka vikten av att gällande regelverk efterlevs när det gäller förbud mot att utfodra med matavfall innehållande köttprodukter eller annat livsmedel som kan vara smittförande vid utfodring av vildsvin.

Behovet av föreskrifter om utfodring av vildsvin

Utfodring och därigenom även åtling av vildsvin regleras i Europaparlamentets och rådets förordning nr 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel (biproduktsförordningen) och i Europaparlamentets och rådets förordning nr 183/2005 om fastställande av krav för foderhygien (foderförordningen) där det anges vilka fodermedel och kvaliteter som får användas.

Utfodringens betydelse för beståndsutvecklingen är svår att uppskatta men har sannolikt störst inverkan i områden där antalet vildsvin är mycket högt och närmar sig den gräns som sätts av den naturliga födotillgången eller där miljön inte är optimal. I andra områden har utfodringen sannolikt endast begränsad betydelse för beståndsutvecklingen men kan ändå ha stor betydelse för den lokala vildsvinsförekomsten och de skador som där orsakas.

I samband med jakt används åtling. Detta görs vanligen i form av en begränsad utfodring för att locka vildsvin till en lämplig skjutplats. Åtlingens omfattning och betydelse är inte känd men har sannolikt viss lokal betydelse för beståndets lokalisering men mindre betydelse för beståndsutvecklingen. Naturvårdsverket har bemyndigande att reglera den mängd foder som används vid åtling för vildsvin.

I biproduktsförordningen och foderförordningen anges generella krav för det foder som används vid utfodring av djur som är avsedda för livsmedelsproduktion. Vildsvin ses i detta hänseende som livsmedelsproducerande djur och omfattas därför av denna lagstiftning som bl.a. anger vilka fodermedel som inte får användas. Som exempel är det förbjudet att använda obearbetade animaliska biprodukter och matavfall. Leverantörer av foder ska vara registrerade som foderföretagare hos Jordbruksverket. Detta gäller även de som levererar foder till frilevande vildsvin.

Jordbruksverket anser att det finns behov av att reglera utfodringen av vildsvin. Detta bör ske genom krav att alla former av utfodring ska tillståndsprövas på länsnivå beträffande mängd, plats och tidpunkt. Vad som är godkända fodermedel bör anges i ett nationellt strategidokument. Intill dess att utfodringen av vildsvin reglerats bör utfodring, med undantag för åtling med små mängder vegetabiliskt foder, begränsas.

Det finns inte något bemyndigande för Jordbruksverket eller någon annan myndighet att reglera mängden av foder, förutom vid åtling, som får läggas ut till frilevande vildsvin eller till annat vilt. Det krävs därför att regeringen ger bemyndigande till ett nytt regelverk.

Andra lämpliga åtgärder inom Jordbruksverkets ansvarsområde som kan bidra till en god vildsvinsförvaltning

I en god vildsvinsförvaltning ingår att optimera beståndets avkastning och att minimera de skador som vildsvin orsakar. Jordbruksverket konstaterar att verket inom sitt ansvarsområde, förutom vad som redan är reglerat beträffande utfodring, inte har bemyndigande att genomföra ytterligare åtgärder som kan bidra till en god vildsvinsförvaltning.

I inledningen till skrivelsen berördes den övergripande frågan om behovet av en nationell strategi för vildsvinsförvaltningen. Jordbruksverket anser att regeringen snarast bör ta initiativ till en sådan strategi. Jordbruksverket anser också att det, redan innan strategin är klar, finns mycket goda skäl att begränsa vildsvinsstammen till högst nuvarande storlek. Den enda framkomliga vägen för att nå detta mål är genom intensiv jakt. Om arbetet med strategin och de efterföljande lokala förvaltningsplanerna skulle visa att ett större antal kan motiveras t.ex. mot bakgrund av ekologisk bärkraft, är det enkelt att ändra ambitionsnivån. Den omvända ordningen; att minska antalet efter att vildsvinen tillåtits att fritt fortsätta att öka under några år, kan komma att kräva så stora insatser från samhället och jägarkåren att detta bli betydligt besvärligare, eller kanske nära nog omöjligt.

I övrigt anser Jordbruksverket att grunden för en god vildsvinsförvaltning är en ingående kännedom om de praktiska och ekonomiska konsekvenser som förekomst av vildsvin medför för enskilda och olika typer av näringsidkare. Det finns rapporter om vildsvinsrelaterade skador på mark och grödor inom hela jordbrukssektorn men Jordbruksverket har för närvarande inte tillräckligt underlag för att kunna uppskatta de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av dessa skador. Jordbruksverket anser därför att det finns ett omedelbart behov av en detaljerad nationell inventering av de skador och kostnader som vildsvin orsakar inom hela lantbrukssektorn i syfte att analysera skadornas omfattning på länsnivå och lokal nivå vid olika populationstätheter för att mot denna bakgrund analysera kostnader och vinster och därefter föreslå lämpliga åtgärder.

Jordbruksverket föreslår därför följande åtgärder som en del i det fortsatta arbetet för att uppnå en god vildsvinsförvaltning:

- Inrättandet av ett nationellt förvaltningsråd för vildsvin med representanter från berörda myndigheter, intresseorganisationer och näringsgrenar.
- Fortlöpande inventering av vildsvinsstammen nationellt och på länsnivå.
- Fortlöpande inventering av skadetyper och omfattning inom berörda verksamhetsområden, som orsakas av vildsvin.
- Inventering av såväl de djurskyddsproblem som kan uppstå vid jakt på vildsvin med hundar som skador på både vildsvin och de hundar som används vid denna jakt.

Lösningar som kan begränsa vildsvinens påverkan på ekologisk grisproduktion

Jordbruksverket har i yttrande till Naturvårdsverket den 21 augusti 2008 (dnr 31-685/08 angående Naturvårdsverkets redovisning av regeringens uppdrag i fråga om förvaltning av vildsvin m.m.) angett att den ekologiska grisproduktionen hotas starkt av vildsvinen. Den ekologiska grisproduktionen ökar i omfattning, men då oftast med en djurhållning som inte innebär betesdrift, utan använder rastgård på hårdgjord yta. Hur sårbar den typen av grishållning är för interaktion med vildsvin har vi ännu för liten erfarenhet av.

Skador som vildsvin förorsakar den ekologiska grisproduktionen sker huvudsakligen inom fyra områden:

- Intrång av vildsvin till utegående grisar med skador på stängsel och inhägnader.
- Tjuvbetäckning av gyltor och suggor.
- Skador på mark och grödor som avses användas för foderproduktion till ekologiskt uppfödda grisar.
- Försämrat smittskydd

Möjligheten till undantag och dispenser från reglerna för ekologisk produktion är begränsade. Ekologisk certifierad produktion är reglerat i rådsförordningen 834/2007 och det är enbart från vissa särskilt utpekade regler som medlemsstaterna får bevilja sina ekologiska producenter undantag. Ett viktigt syfte med certifiering för ekologisk produktion är att motsvara konsumenternas förväntningar på ekologiska produkter. Därför är undantag från reglerna för certifierad ekologisk produktion ofta inte möjliga att ge även om en jordbrukare drabbats av problem som denna har liten möjlighet att påverka.

Något undantag som tillåter att grisar hålls inomhus under hela året är till exempel inte möjligt. Undantag från krav på ekologiskt foder skulle generellt inte vara aktuellt, av det skäl att en djurhållare fått fodergrödor förstörda. I miljöersättningen för ekologiska produktionsformer finns vissa möjligheter till att lämna undantag från vissa stöd villkor, t ex att grödor ska skördas och användas. Däremot går det inte att ge undantag från kravet att själva grödan som man sökt miljöersättningen för ska finnas.

För ekologisk djurhållning ska ekologiskt odlat foder ska användas. För gris och fjäderfä får dock 10 procent konventionellt foder användas fram till och med 2009. Under 2010 och 2011 får 5 procent konventionellt foder användas till dessa djurslag. Det handlar då oftast om konventionellt kraftfoder som köps in. Många ekologiska producenter odlar eget ekologiskt foder. Enligt KRAV:s regler ska grisproducenter vara självförsörjande med foder till 50 procent. Kostnaden för egen odling är ofta lägre än för att köpa in ekologiskt foder. Det kan vara dyrt och även svårt att hitta ekologiskt foder på marknaden om en ekologisk djurhållare behöver ersätta foder som har förstörts av vildsvin

Kostnaderna för de skador som orsakas av vildsvin är svåra att uppskatta då skadorna vanligen endast rapporteras när de nått en för den enskilde lantbrukaren oacceptabelt hög nivå. Detta kan variera beroende på hur länge vildsvin funnits i området och vilka rutiner som införts för att förebygga skador. Det anses allmänt att skador upp till en viss nivå till stor del kan undvikas genom förebyggande åtgärder. Det finns också rapporter att det, trots

åtgärder, lokalt kan uppstå oacceptabla skador genom hög vildsvinsförekomst eller genom individer eller flockar som lär sig att kringgå skyddsåtgärderna.

Mot bakgrund av den befarade ökningen av det nationella vildsvinsbeståndet till 400 – 500 000 djur kan det förväntas att skadorna inom den ekologiska grisproduktionen ökar kraftigt tills vildsvinsbestånden stabiliserats nationellt, men för denna skadetyper främst lokalt eftersom det kan vara stora lokala skillnader i populationstäthet.

Jordbruksverket har för närvarande inte tillräckligt underlag för att kunna uppskatta de ekonomiska konsekvenserna av de skador som vildsvin orsakar inom den ekologiska grisproduktionen eller hur skadefrekvensen förändrats med tiden. Jordbruksverket kan därför inte heller annat än i generella termer ange behovet och omfattningen av skadeförebyggande åtgärder eller vilka kostnader som detta kan medföra.

Det finns rapporter om vildsvinsrelaterade skador på mark och grödor inom hela jordbrukssektorn och Jordbruksverket anser därför att det finns ett omedelbart behov av en detaljerad nationell inventering av de skador och kostnader som vildsvin orsakar inom hela lantbrukssektorn, inte bara den ekologiska grisproduktionen, i syfte att analysera skadornas omfattning på länsnivå och lokal nivå vid olika populationstätheter av vildsvin och mot denna bakgrund utreda och föreslå lämpliga skyddsåtgärder samt analysera kostnader och vinster.

Det finns för närvarande inga rekommendationer om anpassade skyddsåtgärder mot vildsvin för ekologisk grisproduktion men Jordbruksverket anser att det är angeläget att sådana tas fram. Av detta skäl kan Jordbruksverket för närvarande endast generellt ange behovet av skadeförebyggande åtgärder och generellt föreslå åtgärder som kan hjälpa producenter av ekologiska grisar att uppfylla KRAV:s respektive EU:s regelverk. Jordbruksverket kan för närvarande inte heller ange vilka kostnader som detta kan medföra.

Jordbruksverket anser att den främsta åtgärden för att förhindra eller minska vildsvinsrelaterade skador är att generellt minska antalet vildsvin och att på länsnivå besluta om skydds jakt i särskilt utsatta områden. Andra åtgärder kan omfatta olika former av fysiskt skydd mot intrång som olika former av stängsel, med eller utan el, samt anpassade driftsrutiner inom växtodling och animalieproduktion.

Stängsling, med eller utan el, har använts för att förebygga vildsvinsskador både inom växtodling och ekologisk grisproduktion men med skiftande resultat. De svenska erfarenheterna har inte sammanställts och det är därför inte möjligt att framhålla eller värdera enskilda metoder. Jordbruksverket anser därför att detta område bör utredas ytterligare men då i syfte att motverka vildsvinsskador inom hela jordbrukssektorn.

I detta ärende har chefekonomen Harald Svensson beslutat. Jan Danielsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har Torkel Fagerlund, Karin Åhl och Ingrid Eilertz deltagit.

Harald Svensson

Jan Danielsson